

De vuile bom



Aad van den Heuvel

DE VUILE BOM

DE GEUS

© Aad van den Heuvel, 2011
Omslagontwerp Mijke Wondergem
Omslagillustratie © Roy Bishop/Arcangel Images/Hollandse Hoogte
ISBN 978 90 445 1737 5
NUR 332

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus bv, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.
Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

Wilt u het gratis magazine *Geuzennieuws* met informatie over onze nieuwe uitgaven ontvangen, ga dan naar www.degeus.nl en meld u aan.

De weg van Troje naar Ithaca was lang en vol ontberingen.

URUZGAN

1

April 2008

Overal langs de smalle weg werd gevochten en geschreeuwd. Felgele, naar cordiet stinkende vlammetjes spoten uit geweerlopen, er ontploften granaten, scherven en lood gierden in het aardedonker langs hem heen. In een flits bedacht luitenant Leo Vos dat hun ontwikkelingstaak in de Afghaanse provincie Uruzgan weer eens helemaal uit de hand was gelopen. Opbouw en hulpverlening werden voor de zoveelste maal doorkruist door de rauwe werkelijkheid van een oorlog waar politici in zijn land liever niet over spraken.

Ze hadden de hele dag door het zanderige land en talloze droge dorpjes gereden, langs kleine huisjes, hoge lemen muren en primitieve winkeltjes. Zo nu en dan waren ze een klein, bruin geschilderd schooltje gepasseerd waar sinds kort ook een paar meisjes onderwijs kregen. De inwoners in de gehuchten hadden de onbewogen gezichten die pasten bij de argwaan van een jarenlange overlevingsstrategie. Omdat het een routine-inspectie betrof, reden ze niet in de veilige, gepantserde Bushmaster, maar in kwetsbare jeeps en terreinwagens. Laten zien dat ze er waren, om het vertrouwen van de bevolking te winnen. Niet schieten óp maar schieten mét de inwoners, zo luidde in militair jargon hun opdracht. Uren hadden ze gereden en het stof, het poederachtige zand van de onafzienbare, rotsachtige vlakten, was overal in doorgedrongen, in hun neuzen en oren, in hun kleding en wapens en onder hun beschermende brillen. Een dagelijks terugkerende marteling.

Aan het eind van de dag sloeg het noodlot toe. Op de doorgaande weg, niet ver van hun eindbestemming, gaf een van de jeeps er de brui aan. Luitenant Vos wist dat ze al te laat waren en dat ze zich dit oponthoud niet konden veroorloven; de nacht

was de grootste vriend van de taliban. Ze hadden nog maar dertig kilometer te gaan tot aan de Nederlandse basis. De soldaten stonden rond de voertuigen terwijl de chauffeur probeerde de motor weer op gang te krijgen. Maar het duurde te lang, het was nu helemaal donker. Plotseling zag Leo Vos door de nachtkijker op zijn helm een man met een kalasjnikov op de rots naast de weg. Zijn ogen bleven in de groene schijn van de kijker onzichtbaar. De Nederlandse luitenant was in het voordeel, de tegenstander beschikte niet over dit moderne hulpmiddel. Het zou vele kostbare seconden duren eer de man hem zou kunnen zien en die tijd gunde Vos hem niet. Hij richtte zijn Diemaco en schoot een kort salvo af. Het was of de talibanstrijder door een Trojaans zwaard in zijn borststreek werd getroffen; hij sloeg dubbel en tuimelde achterover van de rots. Toen zagen de militairen nog veel meer mannen op zich afkomen. Het peloton groepeerde zich in een cirkel achter de stilstaande voertuigen en opende gericht het vuur. Aanvankelijk was er geen paniek, iedereen dacht aan een toevallige ontmoeting met een handjevol geschrokken tegenstanders. Maar dat bleek een verkeerde inschatting te zijn, ze ontdekten al snel dat ze in een goed voorbereide hinderlaag waren gelopen. De vijand had op de hoge rots naast de weg op hen gewacht. En alleen het feit dat het kleine konvooi zo onverwachts was gestopt had hen verrast. De vuurkracht van de taliban dreef de Nederlanders uit elkaar en een moment lang was er sprake van een onprofessionele verwarring, waarin seconden uren leken te duren. Terwijl luitenant Vos en zijn sergeant een smal pad op slopen dat naar de top van de nauwelijks begroeide rots leidde, bleef de rest van het peloton achter tussen de dichte struiken aan de andere kant van de weg. Nog steeds werd er hevig geschoten. Met sergeant Rob Leen in zijn kielzog holde Vos vloekend het pad op. Achter hen verschenen nu ook een paar talibanstrijders, voorzichtig omdat ze wisten dat ze zonder nachtkijkers in het nadeel waren. Maar die aarzeling zou niet lang duren. Leo Vos knikte en een paar salvo's van de sergeant waren voldoende om de vijand voorlopig terug in hun dekking te jagen. Net onder de top lagen

een paar enorme rotsblokken, die bescherming zouden kunnen bieden. Leo liep door tot er beneden weer geschoten werd. Toen hij omkeek lag zijn sergeant midden op het pad, Leo zag dat hij bewoog en naar boven probeerde te kruipen. De luitenant wilde teruggaan, maar opnieuw werden er salvo's afgevuurd. Om te overleven moest hij zo snel mogelijk de rotsblokken zien te bereiken. Hijgend als een postpaard bereikte hij de schuilplaats. Achter de rotsen liep het pad naar beneden over een glooiende helling bezaaid met duizenden keien. Doordat het pad een scherpe bocht maakte, kon hij het lichaam van Rob Leen niet meer zien. Hij zat hier nu tamelijk veilig, maar tegen een vijandelijke overmacht zou hij het niet lang volhouden.

Toen werd er geheel onverwachts vanaf de top van de rots op hem geschoten. Naast hem sloeg het lood in het harde steen en splinters spatten in het rond. Hij draaide zich met een ruk om; boven op de top stond een kleine, stokoude landrover. Vlak bij de motorkap richtte een donkere schim een kalasjnikov op hem. Voor Vos in actie kon komen werd er vanaf de weg geschoten en hij zag hoe de vijand boven hem werd geraakt. De taliban hadden een eigen man neergeschoten. Leo rende door naar de top. Eén tegenstander was uitgeschakeld, maar hoeveel zaten er nog? Vos nam geen enkel risico en wierp een flashbang-granaat naar boven. Het explosief veroorzaakte een geweldige schokgolf en zou de tegenstander voor een paar minuten verblinden. Hij hoorde geschreeuw en sloop de laatste dertig meter naar boven. Daar zag hij twee jonge mannen, Leo schatte ze niet ouder dan zestien, zeventien jaar. De een lag met een gapende wond in zijn been op de grond en hilde, de ander zat zacht jammerend met de handen voor de ogen tegen de landrover geleund. De kalasjnikov lag naast zijn neergeschoten eigenaar op de grond. Twee veel te jeugdige meelopers van de taliban, die zo te zien volledig in paniek waren geraakt. Terwijl hij het pad zo goed mogelijk in de gaten hield, liep Vos naar de landrover. In de bak lagen wat voedsel, een paar reservebanden en twee kisten met munitie. De taliban moesten hier op de top op de Nederlandse patrouille hebben gewacht. Toen het donker werd, waren ze

naar beneden gegaan om de weg in de gaten te houden. Vos keek aandachtig naar de twee jongens, ze zouden geen problemen meer veroorzaken. Hij dacht aan de gewonde sergeant, hij moest hier weg. Als de dageraad aanbrak en de opkomende zon het dorre Afghaanse maanlandschap zou verlichten, zou hij volledig kansloos zijn. Beneden hem werd nog steeds geschoten; de vijand had zich tussen de voertuigen op de weg verzameld, ze hoefden geen risico's te nemen door zich in het donker tussen de struiken te wagen of het rotspad op te lopen. De Hollanders konden toch geen kant op. De wolf hoefde slechts te wachten, om de schapen vervolgens bij daglicht af te maken. De twee jongens boven op de rots hielden zich stil en Leo Vos sloop rond de landrover. Hij pakte zijn kleine zender en probeerde contact te krijgen met de leden van zijn peloton. Met veel zacht gekraak en geruis lukte het ten slotte en hij gaf de manschappen het bevel om zich nog verder tussen de struiken terug te trekken. Zo ver mogelijk bij de weg vandaan. Het plan van Vos was een gok, maar het proberen waard. Hij pakte de niet-gewonde jongen bij zijn kraag. Dodelijk verschrikt vroeg de angsthaas in opvallend goed Engels om zijn leven te sparen. Zijn ogen traanden en hij kon nog steeds niet veel zien, maar Leo had alleen zijn spierkracht nodig. Kortaf zei hij wat de jongen moest doen. Terwijl hij met de nachtkijker het pad naar beneden in de gaten hield, duwden ze de oude landrover naar de rand van de rots. Via de zender gaf Leo een laatste waarschuwing. Toen gooide hij in een impuls de kalasjnikov in de laadbak en samen gaven ze de auto een laatste zet. Rammelend zette het voertuig zich in beweging, langzaam, met horten en stoten, maar allengs steeds sneller. Halverwege de rots viel de auto meer naar beneden dan dat hij reed. Eerst langs het pad en daarna via de rotsachtige, brede baan ernaast. Het regende stenen en rotsblokken, die met veel geweld op de voertuigen en de weg daaronder terechtkwamen. De talibanstrijders keken omhoog en zagen een groot voorwerp naar beneden denderen. Veel gevaar liepen ze niet, ze hoefden zich maar een paar meter te verplaatsen om de rotsblokken en de metalen massa te ontwijken. Het onheil school echter in de

laadbak van de landrover. Leo Vos richtte de kleine granaatwerper onder zijn geweer op de achterkant van het naar beneden tuimelende voertuig. En op het moment dat de auto vlak bij de weg was, vuurde hij. Hij had twee kansen, maar de oorlogsgoden waren hem welgezind, al bij het eerste schot had hij succes. De granaat raakte de munitiekisten in de laadbak en veroorzaakte een geweldige explosie. Scherven, staal en rotsblokken maaiden ieder levend wezen van de smalle weg. Overal lagen kermende gewonden en verminkte doden, de ontploffing had een enorme krater geslagen. De Nederlandse soldaten stormden uit de struiken en schoten op iedereen die ze in de oplaaiende vlammen nog overeind zagen staan. Niemand wilde risico lopen.

Boven op de rots nam Vos de gewonde jongen in de brandweergreep en legde hem op zijn rug. Met zijn pistool gebaarde hij dat de ander voor hem uit naar beneden moest. De dreiging met een wapen was echter niet nodig; de jongen hielp Leo en zijn gewonde vriend gewillig bij de moeizame tocht omlaag. Tot zijn grote schrik trof hij zijn gewonde sergeant nergens aan. Waar was die gebleven? Had Rob kans gezien om op eigen houtje naar beneden te kruipen en zich verscholen te houden? Op de weg aangekomen verborg de duisternis het grootste deel van de ellende. De explosie had een ware ravage aangericht en ook van hun eigen auto's was niet veel overgebleven. Zijn mannen hadden bij de eerste paniek de radioapparatuur voor de communicatie met Kamp Holland achtergelaten en ook daarvan waren nog maar een paar brokstukken over. Alleen de jeep die het verst van de explosie had gestaan was nog te gebruiken. De soldaten kwamen vloekend en joelend tevoorschijn, alle angst en emotie werd uitgeschreeuwd. Ze schudden de luitenant de hand, ze wisten dat de actie met de landrover hun het leven had gered. De hospik probeerde zo veel mogelijk slachtoffers te helpen en hij begon met twee gewonde Nederlanders die op het laatste moment door een paar moedige collega's tussen de struiken waren getrokken. Op het eerste gezicht leken hun kwetsuren mee te vallen. Leo liet hen in de jeep leggen en stuurde ze met drie bewapende collega's terug naar de thuisbasis. Ze

moesten zo snel mogelijk transport voor de achterblijvers regelen. Daarna telden hij en zijn mannen in het donker de doden en gewonden. In en rond de krater lagen vijftien lijken en er waren drie talibanstrijders gewond. Iedereen hoopte vurig dat de vijand geen hulptroepen in de buurt had. Leo gaf het bevel om overal tussen de struiken en langs het rotspad op zoek te gaan naar de verdwenen sergeant. Maar Rob Leen was en bleef onvindbaar. Voor die raadselachtige verdwijning was eigenlijk maar één verklaring: de sergeant moest door vluchtende taliban gevangen zijn genomen. En dat betekende dat hij nog in leven was, want lijken werden geschonden of gebruikt als boobytraps, maar nooit meegenomen.

Toen na een uur twee vrachtauto's en een Fennekpantserwagen arriveerden, werden de gewonde taliban voorzichtig in de laadbakken gelegd en verder verzorgd. De leider van het transport vroeg Leo wie de twee jongelui waren die hij op de rots had gevonden. Hoorden ze ook bij het kamp van de vijand? Leo schudde zijn hoofd. Nee, ze waren daar boven waarschijnlijk met hun geiten op de verkeerde tijd en op de verkeerde plaats geweest. Het gebeurde wel meer dat burgers kansloos tussen de vechtende partijen terechtkwamen. Iets hield Vos tegen om het werkelijke verhaal te vertellen. Dan zouden de jongens zeker aan een ongemakkelijk en streng verhoor worden onderworpen en hij vond dat hij vandaag al genoeg dood en verderf had gezaaid. De twee bange jongens leken hem geen toekomstige steunpilaren voor de vijand en een van hen had hem uitstekend geholpen. Uitgeput viel hij in de cabine van een van de vrachtauto's in slaap. Nog geen vierentwintig uur later had zijn list met de ontploffende landrover al schier mythische proporties aangenomen in Kamp Holland.

2

De zon verscheen boven de bergrug en het rode licht stroomde over de steile hellingen het dal in. Het dagelijkse rumoer in Kamp Holland had de relatieve rust van de ijskoude nacht verdreven. De eerste patrouilles vertrokken. Mannen en vrouwen haastten zich naar allerlei bestemmingen in het uitgestrekte kamp. Terwijl de eerste helikoptergeluiden over de containercity daverden, verzamelden tientallen militairen zich op dit vroege uur al in een van de vergaderzaaltjes. Omdat er regelmatig een raket op het kamp werd afgeschoten, waren al heel snel de meeste tenten vervangen door grote, gepantserde en geschakelde zeecontainers. De raketten van Chinese makelij waren 84 centimeter lang en hadden, met een lading van zo'n twee kilogram TNT, een bereik van bijna tien kilometer. Meestal werden ze door de taliban vanaf een hoopje stenen en op hoop van zegen afgeschoten. Ze richtten met een klein handkompasje en rekenden erop dat van de tien afgeschoten projectielen er wel één het doel zou raken. De schutters bevonden zich in het beruchte Dorafsjan gebied, dat weliswaar vlakbij lag, maar het terrein dat de Nederlanders werkelijk controleerden was nu eenmaal niet veel groter dan het eigen Kamp Holland. De Squireradar op de basis hield de omgeving in de gaten en bij het eerste alarm werd iedereen geacht plat voorover op de grond te gaan liggen om de explosie af te wachten. De Nederlanders scholden op die stomme, zwabberende vuurpijlen en wachtten op dat ene ongemakkelijke moment dat er bij toeval een heuse voltreffer zou worden geplaatst. Want iedereen wist dat dit ooit zou gebeuren.

De ruime, rumoerige eetzaal in het kamp bood driemaal per dag plaats aan meer dan duizend militairen. Op het moment dat luitenant Leo Vos binnenkwam, was er nauwelijks iemand aanwezig en er klonk een bescheiden applaus. Ongemakkelijk ging hij naast luitenant Bert Walraven aan tafel zitten. Een grote, stevig gebouwde dertiger met donker haar en bruine, uit-

drukkingsloze ogen die alles leken te zien.

‘Je hebt je mooi in de kijker gespeeld’, zei Walraven.

‘Ik probeer te overleven en ik maak me grote zorgen over Rob.’

De vreugde over de ontsnapping van het peloton werd overschaduwd door de verdwijning van sergeant Leen. Niemand twijfelde er meer aan dat hij gevangen was genomen en de vrees over het lot dat hem te wachten stond was de nachtmerrie van alle militairen. Vroeg in de morgen waren een paar patrouilles de poort uit gereden voor een grote zoekactie en binnen een paar minuten zouden ook twee helikopters opstijgen voor een survey vanuit de lucht. Leo Vos had mee gewild, maar de commandant had hem de opdracht gegeven om in het kamp te blijven.

‘Ik vrees dat de lijkbezorger zich gereed kan houden om de botten van de sergeant te verzamelen’, zei Walraven.

‘Shakespeare?’

‘Nee, iemand anders.’

Bert zat al veel langer in Uruzgan dan Vos, die hier pas twee maanden geleden was aangekomen.

‘Rob was gewond, als hij nog leeft moeten we hem snel zien te vinden. Hij heeft verzorging nodig.’

Bert Walraven had er weinig vertrouwen in, maar hij wist wat het betekende om een lid van je eenheid te verliezen. Daarom ging hij er verder niet op in.

‘Het is goddomme toch niet te geloven, hij zou bijna met verlof gaan. Hij had het er voortdurend over dat hij naar New York wilde.’

Leo had veel van de kleine, rossige sergeant geleerd en ze hadden het samen goed kunnen vinden.

‘Wat wilde hij in die grote stad?’

‘Daar was plotseling een broer van zijn vader opgedoken. De man was ooit naar de States vertrokken en na twintig jaar liet hij weer eens iets van zich horen. Hij was geen miljonair geworden, maar runde wel een goedlopend café in de Bronx. Hij had Rob uitgenodigd. Hij las de laatste tijd alles wat hij kon vinden over New York en hij was vooral gefascineerd door de oude